Passend Veilig Leerlingenvervoer

Position paper

Passend en veilig leerlingenvervoer: op weg naar een duurzame en zorgzame oplossing

Na jarenlange pogingen om het leerlingenvervoer in Nederland te optimaliseren binnen de bestaande kaders en scope, is het noodzakelijk om het roer om te gooien en de gebruikers van het leerlingenvervoer in bescherming te nemen. Diverse waarschuwingen vanuit de Kinderombudsman, legio artikelen in kranten en bladen en de zorgelijke items op de landelijke televisie hebben deze noodzaak volop onderstreept. Uit deze position paper kunt u opmaken dat leerlingenvervoer al jaren een essentieel onderdeel is van de toegang tot onderwijs voor kwetsbare kinderen, alleen het huidige systeem schiet tekort door een te sterke focus op logistiek en onvoldoende aandacht voor de zorgcomponent. Dit gegeven heeft een belemmerend gevolg voor het leerrecht, het welzijn en de prestaties van leerlingen.

Oproep

Omdat de huidige wetgeving onvoldoende passend is om de zorgbehoeften in het leerlingenvervoer adequaat te dekken, is een gezamenlijke oplossing van gemeenten, de rijksoverheid, ouders en andere betrokkenen noodzakelijk. Vandaar deze oproep om de inrichting van het systeem op een vijftal punten te wijzigen:

1. **Herziening van de wetgeving en financiering**
   De wetgeving moet worden aangepast zodat zowel de vervoerskosten als de zorgcomponent voor leerlingen (veiligheid, welzijn zorgbehoeften) goed gefinancierd worden, zodat we geen kinderen – soms letterlijk – in de kou laten staan.
2. **Landelijke richtlijnen en uniforme uitvoering**
   Er zijn duidelijke landelijke richtlijnen nodig voor het leerlingenvervoer. Dit betreft onder andere afspraken over reistijden, vervoersomstandigheden en veiligheidsprotocollen. Zo zorgen we ervoor dat het vervoer voor alle leerlingen passend en gelijk is geregeld, ongeacht hun regio of woonplaats. Tegelijkertijd behouden gemeenten de verantwoordelijkheid voor lokaal maatwerk, zoals aanpassingen voor leerlingen met bijzondere zorgbehoeften of in specifieke situaties.
3. **Verplaats de verantwoordelijkheid voor leerlingenvervoer naar het ministerie van OCW**:
   De verantwoordelijkheid voor leerlingenvervoer van het ministerie van VWS naar OCW verschuiven, zodat het beter wordt geïntegreerd in het onderwijsbeleid en onderdeel wordt van het leerrecht van kinderen.
4. **Verzamel landelijke data over leerlingenvervoer**
   Laat het ministerie van OCW landelijke data verzamelen over het leerlingenvervoer, zodat beter inzicht ontstaat in de behoeften van leerlingen en trends kunnen worden gemonitord. Dat draagt bij aan beter beleid en tijdige aanpassingen.
5. **Verbeter de samenwerking**
   Intensieve samenwerking tussen gemeenten, ouders, de Rijksoverheid en de vervoersbranche is nodig om ervoor te zorgen dat leerlingenvervoer altijd passend, veilig en zorgzaam is. Gemeenten behouden de verantwoordelijkheid en ruimte voor lokaal maatwerk, maar werken binnen de kaders van landelijke richtlijnen en beleid.

Het doel is om leerlingenvervoer te verbeteren en het leerrecht van kwetsbare kinderen beter te borgen. De voorgestelde hervormingen dienen als basis voor een duurzame en zorgzame oplossing.

Noodzaak tot aanpassing

Leerlingenvervoer speelt een essentiële rol bij de toegang tot onderwijs van duizenden kwetsbare kinderen in Nederland. Het leerrecht is een fundamenteel recht voor ieder kind, opgenomen in nationale wetgeving en internationale verdragen, zoals in het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind. Ieder kind heeft, ongeacht zijn of haar beperking, de afstand tot school of geografische ligging, recht op onderwijs. In Nederland hebben we dit recht vastgelegd in de Leerplichtwet. Deze wet bepaalt dat kinderen vanaf 5 jaar verplicht zijn om onderwijs te volgen. Het is daarom van groot belang dat zij optimaal in staat worden gesteld om dit recht te verzilveren.

Met de komst van de Wet Passend Onderwijs heeft het leerrecht een verdere verdieping gekregen. Alle kinderen hebben recht op een plek op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. De komst van deze wet vraagt het regulier onderwijs om meer in te zetten op leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften. Hierdoor blijven veel kwetsbare leerlingen over het algemeen langer in het regulier onderwijs. Dit betekent dat de leerlingen die onvoldoende van het regulier onderwijs kunnen profiteren, aangewezen blijven op speciaal onderwijs. De intensiteit en complexiteit van de problematiek van deze leerlingen is de laatste jaren toegenomen. De roep om beter op hen aan te sluiten ook. De kinderen die het meest kwetsbaar zijn, maken gebruik van speciaal onderwijs, waarbinnen in die groep veel kinderen tevens afhankelijk zijn van het leerlingenvervoer om naar school te komen.

Het huidige systeem ziet leerlingenvervoer echter vaak als een puur logistieke opgave, waarbij de zorgcomponent – een onlosmakelijk onderdeel – onvoldoende wordt meegewogen. Dit vormt een directe dreiging voor het leerrecht en het recht op passend onderwijs. De situatie vraagt om een structurele wijziging in de wet- en regelgeving, een verheldering van de verantwoordelijkheden en een herziening van de financiering.

Recente cijfers benadrukken de ernst van de situatie. Uit onderzoek van Oberon (2025), uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW, blijkt dat gemiddeld 18 procent van de leerlingen die afhankelijk zijn van leerlingenvervoer wekelijks te laat op school komt. Bij een schooljaar van 200 dagen betekent dit dat er jaarlijks zo'n 4,3 miljoen ritten te laat aankomen. Volgens hetzelfde onderzoek krijgt 12 procent van de leerlingen structureel minder onderwijstijd door te laat komen. Daarnaast laat een peiling van Ouders & Onderwijs zien dat een kwart van de leerlingen oververmoeid of overprikkeld op school arriveert, waardoor zij niet goed aan de les kunnen deelnemen.

Deze uitkomsten maken duidelijk dat het niet gaat om incidenten, maar om een hardnekkig, structureel probleem dat de toegang tot onderwijs ondermijnt en het welzijn van kinderen aantast. De gevolgen raken niet alleen leerlingen, maar zetten ook druk op gezinnen, scholen en jeugdhulpvoorzieningen. Tijdigheid en voorspelbaarheid van de dienstverlening, maar ook passende ondersteuning tijdens de ritten, zijn essentiële voorwaarden voor de ontwikkeling van leerlingen die afhankelijk zijn van leerlingenvervoer. Als er onvoldoende wordt voldaan aan deze voorwaarden, komt de ontwikkeling van het kind in gevaar – met alle maatschappelijke gevolgen van dien.

Meer dan een vervoersopdracht

De huidige wetgeving biedt momenteel vooral een basis voor het regelen van vervoer voor kinderen met een beperking, voor kinderen die niet zelfstandig kunnen reizen en/of de school niet nabij kunnen vinden.

De huidige wetgeving schiet echter tekort in het expliciet waarborgen van de zorgcomponent die onlosmakelijk verbonden is met het vervoer naar dit passende onderwijs. Leerlingenvervoer gaat over veel meer dan het brengen van kinderen van A naar B. Het gaat hierin om het algemene welzijn van de kinderen, om het waarborgen van hun sociale, emotionele en fysieke veiligheid en om hun gezondheid.

Dit brengt een zorgaspect met zich mee. Het vereist maatwerk, kennis en begrip van de specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerlingen. Het vraagt om een (h)erkennen dat leerlingenvervoer van invloed is op het gevoel van welzijn en de schoolprestaties van leerlingen.

De huidige wetgeving is ontoereikend om de essentiële zorgcomponent goed af te dekken, wat leidt tot onduidelijkheden over verantwoordelijkheden en tekortkomingen in de uitvoering van deze opdracht. Door de zorgcomponent expliciet in de wet te verankeren, zorgen we ervoor dat leerlingenvervoer in de eerste plaats wordt gezien als een zorgtaak. De ruimte om haar als een logistieke opdracht te interpreteren wordt hiermee zoveel mogelijk weggenomen. Zo ontstaat er een helder kader, waarin duidelijk is aan welke eisen het leerlingenvervoer dient te voldoen. Door de financieringsstrategie af te stemmen op het zorgaspect en minder te richten op de vervoerskosten, kunnen de betrokken partijen beter voldoen aan de complexe ondersteuningsvraag van de leerlingen.

Hier ligt een gezamenlijke uitdaging én uitnodiging voor gemeenten, ouders, belangenorganisaties en de politiek – om het leerlingenvervoer een duurzaam en zorgzaam fundament te geven. **Laten we ons samen inzetten om passend en veilig leerlingenvervoer te organiseren voor iedere leerling die hier recht op heeft.**

Uniform, landelijk en met zorg op maat

De belangrijkste wetgeving rondom leerlingenvervoer is de Wet op leerlingenvervoer die specifiek werd bedoeld om te waarborgen dat leerlingen met een beperking of leerlingen die vanwege afstand of andere redenen niet zelfstandig naar school kunnen reizen, recht hebben op leerlingenvervoer om zo hun leerrecht te kunnen verzilveren.

Er ontbreken echter landelijke kaders met tenminste basis kwaliteitseisen voor het leerlingenvervoer. Dit, in combinatie met het tekortschieten van de financiering, leidt heden tot onwenselijke verschillen in de kwaliteit van het leerlingenvervoer tussen gemeenten. Sommige leerlingen ontvangen wel passend vervoer, waar anderen het zonder moeten stellen, op wachttijden stuiten of met de gevolgen van bezuinigingen worden geconfronteerd. Leerlingenvervoer vraagt om een uniforme en landelijke aanpak, waarbij heldere richtlijnen gelden ten aanzien van het regelen van leerlingenvervoer, in combinatie met een deugdelijke financiering. Zodoende wordt er een meer gelijke toegang tot onderwijs geborgd in de verschillende regio's en wordt er voorkomen dat de toegang tot passend onderwijs wordt beperkt door budgettaire keuzes.

Van VWS naar OCW

Leerlingenvervoer zorgt ervoor dat de meest kwetsbare kinderen, die anders geen toegang tot onderwijs hebben, toch hun leerrecht kunnen verzilveren. Het maakt de fysieke toegang tot

scholen voor hen mogelijk. Leerlingenvervoer ligt primair aan onderwijs gekoppeld. De kwestie vraagt daarom om een verschuiving naar een bredere integratie met het landelijk onderwijsbeleid.

De wijze waarop het leerlingenvervoer op dit moment is geregeld heeft geleid tot een versnippering van verantwoordelijkheden. Hierdoor worden ouders, gemeenten, onderwijsinstellingen én vervoerders geconfronteerd en belast met onduidelijke en verspreide taken en verantwoordelijkheden. Het resulteert in een complex en moeilijk beheersbaar netwerk. Het zorgt voor een onbestuurbaar palet aan contractmanagementpartijen, versnipperde lokale loketten voor uiteenlopende vragen en klachten en een inefficiënt systeem als geheel. Hoewel er veel motivatie is om binnen de bestaande (on)mogelijkheden tot optimalisatie te komen, ontbreekt het lokaal aan voldoende slagkracht om dit naar een landelijk niveau en/of uniforme norm te brengen. Regie vanuit het ministerie geeft ruimte voor structurele verbeteringen op het vlak van kwaliteit, doeltreffendheid en kostenefficiëntie.

Op dit moment valt leerlingenvervoer onder het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Gelet op de correlatie tussen het recht op onderwijs, de verbinding tussen onderwijs en leerlingenvervoer, de noodzaak van een meer adequate uitvoering van leerlingenvervoer en de impact op het gevoel van welzijn en de schoolprestaties van leerlingen, liggen de verantwoordelijkheden veel dichter bij de portefeuille van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het zou daarom meer recht doen aan de opgave leerlingenvervoer om haar van VWS te verschuiven naar OCW.

Het ministerie van OCW kan het leerlingenvervoer beter integreren in haar brede onderwijsbeleid en het leerlingenvervoer een onderdeel maken van het leerrecht door het op te nemen in haar verantwoordelijkheden. Dit ministerie draagt momenteel al de verantwoordelijkheid voor de toegankelijkheid van het onderwijs zelf waar het leerlingenvervoer essentieel onderdeel is. Bovendien beschikt het OCW over uitgebreide kennis van de specifieke behoeften van leerlingen, inclusief die van kinderen met bijzondere ondersteuningsbehoeften. Het gaat erom de beschikbare middelen optimaal in te zetten, zonder concessies te doen aan de kwaliteit van het leerlingenvervoer of de toegankelijkheid voor de leerlingen. Van het ministerie van OCW mag worden verwacht dat zij beter in staat is om leerlingenvervoer te koppelen aan onderwijstoegang. Door deze verschuiving kunnen we het leerlingenvervoer benaderen als een essentieel onderdeel van het leerrecht en niet langer als een bijkomende dienst.

Het ministerie van OCW kan daarnaast op landelijke niveau data verzamelen die kan helpen bij het optimaal aansluiten bij nieuwe trends en/of het oplossen van problemen. Zij kan dit meenemen in het formuleren van adequaat beleid op landelijk niveau, iets wat op lokaal niveau niet of onvoldoende mogelijk is.

Passende financiering

Het tekortschieten van de huidige financiering voor leerlingenvervoer leidt ertoe dat gemeenten, ondanks hun wettelijke taak, vaak worstelen om de kosten te dekken. Dit veroorzaakt onwenselijke verschillen tussen gemeenten. Dit is onacceptabel en leidt tot kansenongelijkheid, terwijl de Memorie van Toelichting, horende bij de Wet op leerlingenvervoer, juist spreekt over het tegengaan van dit gegeven.

Een eerlijke en bijvoorbeeld hybride financieringsvorm zorgt voor een gelijk speelveld voor alle kinderen in Nederland, ongeacht hun beperking, woonplaats en/of geografische ligging. Dit voorkomt dat de toegang tot passend onderwijs wordt beperkt door budgettaire keuzes en/of (on)mogelijkheden van gemeenten. Een landelijke kader met betrekking tot gelijkheid, efficiency

en coördinatie ondergebracht bij de Rijksoverheid, terwijl flexibiliteit en zorg op maat bij de gemeente blijft, dicht bij de leerling. Op deze manier worden noodzakelijke randvoorwaarden ontwikkeld die onrechtmatigheid terugdringen, ontstaat er een basisniveau dat geldt voor ieder gemeente en blijft er ruimte om op de individuele ondersteuningsbehoeften van de leerlingen aan te sluiten.

Sluit aan voor gelijke en duurzame ontwikkelingskansen
Samen staan we sterker. We hebben samen de verantwoordelijkheid om dit onderwerp niet te laten verslonzen in de marges van de politieke besluitvorming. Door onze krachten te bundelen, kunnen we ervoor zorgen dat leerlingenvervoer niet langer gezien wordt als een kostenpost, maar als een investering in de toekomst van onze kinderen. Samen kunnen we werken aan een duurzame oplossing die recht doet aan het belang van goed onderwijs voor iedereen. Gemeenten en ouders niet tegen elkaar, maar met elkaar, met vereende krachten en een gezamenlijk perspectief.

Leerlingenvervoer is niet meer te optimaliseren binnen de bestaande onmogelijkheden. Zij vraagt dringend om een bredere scope en een betere integratie met het landelijke onderwijsbeleid.

Het verbeteren van het leerlingenvervoer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid, gemeenten, ouders en andere betrokkenen zoals de vervoersbranche. We roepen iedereen op om samen te werken aan een herziening van de organisatie van het leerlingenvervoer. Want ieder kind verdient de kans om veilig en passend naar school te kunnen gaan, ongeacht beperking of woonplaats, met de zorg die nodig is.

Passend en veilig leerlingenvervoer voor alle kinderen die hier recht op hebben én met ondersteuning die nodig is.

Passend Veilig Leerlingenvoer
Ouders
[redacted]
passendenveiligonderwijs@outlook.com

Gemeente Katwijk
Wethouder [redacted]
[redacted]*@katwijk.nl*

Gemeente Breda
Wethouder [redacted]

Medeondertekenaars

Sympathisanten